

BALKAN PAKTI

Aydınlık Dergisi, 7 Kasım 1999

Yıldırım Koç

Türkiye'nin gündemi sosyal güvenlik "reformu"yla, Şemsi Denizer'in katledilmesiyle, depremle, Merve'yle, ayla, Ahmet Taner Kışlalı suikastiyle doluyken, Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilişkileri açısından son derece önemli bir konu kitle iletişim araçlarında hiç yer almadı.

Değineceğim konu, Avrupa Komisyonu'nun son raporu ve aralık ayındaki Helsinki zirvesinde Türkiye'nin olası aday üyeliği değil. Zaten bunun da fazla bir anlamı olduğu kanısında değilim. Değineceğim konu, 1999 yılında Almanya tarafından gündeme getirilen ve önemli adımların atıldığı Balkan Pakti.

Sovyetler Birliği'ndeki çöküşün ardından Avrupa Birliği'nin Akdeniz politikasındaki önemli değişiklikleri ("Barselona Süreci") bir başka yazımda ele almıştım. Avrupa Birliği, son yıllarda Balkanlardaki bazı gelişmeler karşısında, A.B.D. ve uluslararası finans kurumları ile de bağlantılı olarak, yeni bir Balkan politikası formüle etti ve 1999 yılı ortalarında uygulamaya başladı.

17 Mayıs 1999 tarihinde, Avrupa Birliği Genel İşler Konseyi, Balkan ülkeleri için bir İstikrar Paktının oluşturulmasına karar verdi. Bu İstikrar Paktının amacı, anlaşmazlıkların çözümünün ardından Balkanlarda bir açık ticaret bölgesinin kurulması, ekonomik bir canlanmanın sağlanması ve Avrupa Birliği ile yeni ikili anlaşmaların imzalanmasını içeriyordu.

Avrupa Birliği'nin yürütme organı olan Avrupa Komisyonu 26 Mayıs 1999 günlü toplantısında Balkan ülkeleriyle bir dizi ikili anlaşma yapma kararını aldı. 3 Haziran 1999 tarihinde Köln'de yapılan Avrupa Bakanlar Konseyi toplantısında, Balkanlara ilişkin İstikrar Pakti projesi onaylandı ve uygulamaya kondu. Bu Pakt, Balkanlar için bir "Marshall Planı" olarak değerlendirildi.

Avrupa Konseyi'nin 26 Mayıs günlü toplantısında yalnızca Makedonya, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Federal Yugoslavya Cumhuriyeti bu proje kapsamında düşünülüyordu. Ancak projenin kapsamı daha sonra genişletildi. Avrupa Bakanlar Konseyi'nin 3-4 Haziran 1999 günleri Köln'de yapılan toplantısında, İstikrar Pakti için bir de bir Özel Koordinatör atanması kararlaştırıldı. Özel Koordinatör, İngiliz Milletler Topluluğu'ndaki genel valiyi anımsatmaktadır.

10 Haziran 1999 tarihinde Köln'de çok önemli bir toplantı yapıldı. Avrupa Birliği'ne üye devletlerin dışişleri bakanları, Avrupa Komisyonu temsilcileri, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan, Romanya, Rusya Federasyonu, Slovenya, Makedonya, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dışişleri bakanları, AGİT başkanı ve Avrupa Konseyi temsilcisi biraraya geldiler. Bu toplantıya, Kanada ve Japonya temsilcileri ile NATO, OECD, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların temsilcileri de katıldı. Toplantı sonunda bir ortak metin yayınlandı. Yalnızca Türkiye'nin değil, aynı zamanda Balkanların tümünün geleceği açısından son derece önemli olan bu metin, Türkiye'de fazla tartışılmadı.

30 Temmuz 1999 günü de bu ülkelerin devlet ve hükümet başkanları Saraybosna'da biraraya geldiler ve Balkan Pakti ile ilgili yeni bir ortak bildiri yayınladılar.

Uluslararası Çalışma Örgütü ise 21-22 Ekim 1999 günleri Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da 9 ülkenin işçi, işveren, hükümet temsilcilerinin katıldığı bir toplantı düzenledi. Bu toplantıda da Güney Doğu Avrupa için İstikrar Pakti'nin desteklenmesi kararlaştırıldı.

Avrupa Birliği'nin 1995 yılından beri kararlı bir biçimde uygulanan Akdeniz politikasını ("Barselona Süreci") ve 1999 yılında uygulamaya sokulan Balkan İstikrar Paktını gözardı ederek, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerini kavramak mümkün değildir. İşin üzücü yanı, bu konuların Türkiye'de yeterince tartışılmamasıdır.